

COLLECTION OF SCIENTIFIC PAPERS

SCIENTIA

3

FEBRUARY, 2023

CHICAGO, USA

SECTORAL RESEARCH XXI: CHARACTERISTICS AND FEATURES

V INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND THEORETICAL CONFERENCE

**EUROPEAN
SCIENTIFIC
PLATFORM**

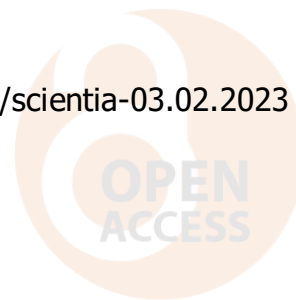

3 February, 2023

Chicago, USA

**SECTORAL RESEARCH XXI:
CHARACTERISTICS AND FEATURES**
V International Scientific and Theoretical Conference

Chicago, 2023

Chairman of the Organizing Committee: Holdenblat M.

Responsible for the layout: Bilous T.

Responsible designer: Bondarenko I.

S 43 Sectoral research XXI: characteristics and features: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the V International Scientific and Theoretical Conference, February 3, 2023. Chicago, USA: European Scientific Platform.

ISBN 979-8-88862-112-7

DOI 10.36074/scientia-03.02.2023

Papers of participants of the V International Multidisciplinary Scientific and Theoretical Conference «Sectoral research XXI: characteristics and features», held on February 3, 2023 in Chicago are presented in the collection of scientific papers.

The conference is included in the Academic Research Index ReserchBib International catalog of scientific conferences and registered for holding on the territory of Ukraine in UKRISTEI (Certificate № 04 dated January 9th, 2023).

Conference proceedings are publicly available under terms of the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA 4.0).

UDC 001 (08)

© Participants of the conference, 2023

© Collection of scientific papers «SCIENTIA», 2023

© European Scientific Platform, 2023

ISBN 979-8-88862-112-7

SECTION 20. PSYCHOLOGY AND PSYCHIATRY

Гарець Надія Олексіївна

старший викладач кафедри психології

Вищий навчальний приватний заклад

«Дніпровський гуманітарний університет», Україна

Варакута Марина Леонідівна

викладач кафедри психології

Вищий навчальний приватний заклад

«Дніпровський гуманітарний університет», Україна

аспірантка

Класичний приватний університет, Україна

Алещенко Ольга Валеріївна

викладач кафедри психології

Вищий навчальний приватний заклад

«Дніпровський гуманітарний університет», Україна

КОГНІТИВНА СКЛАДНІСТЬ ЯК ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВА ЯКІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ПСИХОЛОГА-КОНСУЛЬТАНТА

Актуальність дослідження впливає із особливостей ситуації, що розгортається в сучасній Україні та висуває необхідність переосмислення підходів до визначення передумов професійної ефективності психолога-консультанта. Так, більшої розповсюдженості набувають ситуації кризової психологічної допомоги, короткострокового консультування, значущими стають швидкість реагування та якість розуміння клієнта. Багато із зазначених характеристик обумовлені особливостями когнітивної сфери психолога-консультанта. До важливих, на нашу думку, когнітивних особливостей в цьому контексті варто віднести когнітивну складність як стильову характеристику когнітивного функціонування.

Аналіз останніх публікацій. Поняття когнітивного стилю пов'язано з дослідженнями Д. Бровермана, Р. Гарднера, Д. Кагана, Г.Кляйна, Т. В.Корнілової, У. Найсера, С.С.Париліса, Н. І. Пов'якель, Є.Т.Соколової, Г.Уіткіна, М.О.Холодної та ін. Поняття «когнітивний стиль» включає взаємодію пізнавальної (когнітивної) та особистісної складових при вирішенні проблемної ситуації та пояснює роль пізнавальних структур у забезпеченні індивідуальної стійкості когнітивного стилю як способу пізнання і діяльності. Дослідники вказують на диференційно-психологічний аспект, зосереджуються на дослідженні індивідуальної специфіки процесів переробки інформації. Індивідуальні відмінності у способах, якими особистість отримує і відтворює інформацію, прийоми аналізу і структурування утворюють типові форми когнітивного реагування, відносно яких групи людей відрізняються одна від одної [1]. Виділені сучасними дослідниками інтелектуальні ПВЯ психолога – розсудливість, гнучкість, прогностичність,

спостережливість тощо потребують, на нашу думку, саме тих особливостей, які забезпечуються складністю когнітивного стилю [2]. Не виявлено досліджень, що розглядають особливості такого зв'язку. Отже, метою нашого дослідження є розгляд когнітивної складності особистості психолога-консультанта в контексті його професійно важливих якостей.

Виклад основного матеріалу. Вперше визначення «когнітивного стилю» було запропоновано у 20-х рр. у роботах Д. Бровермана, Р. Гарднера. Г. Клейна та ін. Базувалося поняття когнітивного стилю на запропонованих у німецькій науці типологіях особистості та понятті «життєвого стилю» разом із ідеями психоаналітичних шкіл щодо особливостей інтерпретації суб'єктом невизначеної стимуляції. Було визначено, що інформація, що пред'являється суб'єкту, трансформується ним у відповідності до особистісних особливостей при висуванні пізнавальних гіпотез. Розвиток когнітивної психології сприяв подальшому оформленню поняття «когнітивного стилю», яке стало означати погляд на природу пізнавальних особливостей, відмінності у внутрішній організації процесів переробки інформації в контексті не змістовних, а саме формальних, стилістичних особливостей когнітивних стратегій особистості. Вважалося, що типові способи організації когнітивних структур суб'єкта визначають формальні характеристики індивідуальності. З'являються визначення когнітивного стилю: за Г. Уткіном когнітивний стиль – це спосіб когнітивного аналізу, якому надається перевага. За Р. Гарднером, це відносно стабільна система когнітивних контролюючих принципів, які забезпечують індивідуальні реалістично-адаптивні форми відображення дійсності, і виступають ланкою між намірами особистості та вимогами ситуації. Д. Уорделл і Дж. Ройс пропонують розглядати когнітивний стиль як стабільні риси вищого порядку, які впливають на спосіб, яким виявляють себе когнітивні і афективні процеси особистості. Г. Клаус вважає, що особливості когнітивного стилю можуть змінюватися в онтогенезі, але лишатися постійними у конкретного індивіда у порівнянні із представниками його вікової групи. З розвитком емпіричних досліджень зазначеної проблеми в кінці 70-х рр. дослідники констатували, що когнітивні стилі – це гіпотетичний конструкт, що відображає стратегії пізнання. Пізніше, у 80-х рр. когнітивні стилі визначили як способи (форми) сприйняття, мислення і дій суб'єкта, які спричиняють індивідуально стійкі і в цьому розумінні особистісні характеристики вирішення задач пізнання в різних ситуаціях, але переважно в ситуаціях невизначеності [3].

Отже, що когнітивні стилі відображають стиль особистості у її сприйнятті та переробці інформації; ці особливості є стійкими і актуалізуються в ситуаціях невизначеності. Таким чином, можна припустити, що особливості когнітивного стилю психолога визначатимуть особливості сприйняття ним проблемного поля клієнта, створення гіпотез на основі сприйнятої інформації, добір методів, прогнозування тощо.

Розглянемо характеристику когнітивного стилю «когнітивна складність» як таку, що, на нашу думку, має значну роль у ПВЯ психолога-консультанта. Когнітивна складність, за визначенням APA Dictionary of Psychology, це стан або якість мисленнєвого процесу, який включає численні конструкції з багатьма взаємозв'язками між ними. Така обробка інформації часто сприймається як складна або трудомістка [4]. На противагу когнітивній складності називають таку характеристику, як когнітивна простота. Н. Левенталь і Д. Зінгер, визначаючи відмінності когнітивно складних та когнітивно простих осіб зазначили, що когнітивно прості особи цікавляться в першу чергу інтелектуальними навичками і можливостями інших людей, тому в більшій мірі орієнтовані на ті особистісні якості, які свідчать про компетентність. У свою чергу, когнітивно складні особи звертають увагу на індивідуальні характеристики іншої людини, що розкривають її своєрідність. Така ж тенденція була виявлена В. Поуерсом та його колегами: студенти з високою когнітивною складністю сприймаються як більш привабливі в соціальному і фізичному відношенні, а

особам з низькою когнітивною складністю віддається перевага при ділових контактах. Разом з тим, дослідження зв'язків когнітивної простоти/складності з різними особистісними і поведінковими проявами надають суперечливі дані. Згідно до одних дослідників, когнітивна складність пов'язана із більшою точністю в оцінюванні себе та інших, ефективністю у спілкуванні, успішністю розв'язання завдань [5]. Екстремальні прояви когнітивної складності пов'язують із недостатністю механізмів категоріального контролю. В таких випадках особистість не здатна будувати цілісну, зв'язну картину того, що відбувається. Зафіксовано зв'язок когнітивної складності з максимально високим рівнем тривоги. За А. Л. Южаниною, пізнання інших людей когнітивно складною особистістю та спілкування з ними мотивується тривожністю. Також когнітивно складні особи схильні давати іншим людям більш негативні оцінки.

Висновки: виявлені протиріччя в оцінці особливостей когнітивно складної особистості не дозволяють зробити однозначного висновку стосовно ролі цієї особливості у ПВЯ психолога-консультанта. Високі, але не критичні ознаки когнітивної складності пов'язані із формуванням більш детальної картини складнощів клієнта та можливих шляхів їх вирішення; також психолог із зазначеними особливостями концентруватиме більше уваги на індивідуальних характеристиках клієнта. Виявлено, що ПВЯ мають комплексний характер, і ряд комунікативно-етичних якостей психолога (наприклад, толерантність, тактовність, неупередженість) не є сумісними із ознаками екстремальних проявів когнітивної складності психолога. Врахування цього факту важливо у контексті того, що когнітивний стиль відображає не стільки змістовну, скільки формальну характеристику мислення особистості, що може обмежувати подальші вивчення в цьому напрямку.

Список використаних джерел:

1. Broverman D. M. (1960). Dimensions of cognitive style. *J. of Personality*. 28 (2). 167-185.
2. Цільмак О. М. (2020). Класифікація професійно важливих якостей психолога-консультанта. *Ūridična psihologîa*. 2 (27). 17-22.
3. Бондар С. І. (2000). Когнітивний стиль як індивідуальна стратегія переробки інформації особистістю. *Вісник Харківського Університету. Серія "Психологія"*. Харків. 498. 13-17.
4. Cognitive complexity. Вилучено з: <https://dictionary.apa.org/cognitive-complexity>
5. Палій А. А. (2010). Диференціальна психологія: Навч. посіб. К: Академвидав.

SCIENTIFIC PUBLICATION

WITH PROCEEDINGS OF THE V INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND THEORETICAL CONFERENCE

**«SECTORAL RESEARCH XXI:
CHARACTERISTICS AND FEATURES»**

February 3, 2023 | Chicago, USA

English, Ukrainian, German and other

All papers have been reviewed. Organizing committee may not agree with the authors' point of view. Authors are responsible for the correctness of the papers' text.

Signed for publication 03.02.2023. Format 60×84/16.
Offset Paper. The headset is Times New Roman & Open Sans.
Digital printing. Conventionally printed sheets 14,18.
Circulation: 50 copies. Printed from the finished original layout.

Contact details of the organizing committee:

NGO European Scientific Platform
21037, Ukraine, Vinnytsia, Zodchykh str. 18, office 81

Tel.: +38 098 1948380; +38 098 1526044

E-mail: scientia@ukrlogos.in.ua | URL: www.ukrlogos.in.ua

Publisher [PDF]: Primedia E-launch LLC
TX 75001, United States, Texas, Dallas. E-mail: info@primediaelaunch.com

Publisher [printed copies]: NGO European Scientific Platform
21037, Ukraine, Vinnytsia, Zodchykh str. 18, office 81. E-mail: info@ukrlogos.in.ua
Certificate of the subject of the publishing business: ДК № 7172 of 21.10.2020.

